

**DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERSITY,
AURANGABAD.**

Circular /Acad Sec./ HF/ Curriculum-12(7)/ NEP-PG/ 2023.

It is hereby inform to all concerned that, on the recommendation of Dean, Faculty of Humanities; **the Hon'ble Vice-Chancellor has accepted the following subject wise Curriculum of National Education Policy-2020** under the faculty of Humanities in his emergency powers under Section 12 [7] of the Maharashtra Public University Act, 2016 on behalf of the Academic Council.

Sr. No.	PG Subject wise Curriculum	Semesters
01.	M.A. First & Second Year Progressively [Marathi] for affiliated Colleges and University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
02.	M.A. First & Second Year Progressively [Hindi] for affiliated Colleges and University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
03.	M.A. First & Second Year Progressively [Urdu] for affiliated Colleges and University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
04.	M.A. First & Second Year Progressively [Pali & Buddhism] for affiliated Colleges and University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
05.	M.A. First & Second Year Progressively [Sanskrit] for affiliated Colleges and University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
06.	M.A. First & Second Year Progressively [History] for affiliated Colleges and University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
07.	M.A. First & Second Year Progressively [Archaeology] for University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
08.	M.A. First & Second Year Progressively [Political Science] for affiliated Colleges and University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
09.	M.A. First & Second Year Progressively [Public Administration] for affiliated Colleges and University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
10.	M.A. First & Second Year Progressively [Lifelong Learning] for University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
11.	M.A. First & Second Year Progressively [Political Science] for affiliated Colleges and University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
12.	M.A. First & Second Year Progressively [Arabic] for affiliated Colleges.	Ist & IInd and IIIrd & IVth

:: 02 ::

13.	M.A. First & Second Year Progressively [Women's Studies] for University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
14.	M.R.S. First & Second Year Progressively [Socio-Cultural and Political Aspects] for University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
15.	M.R.S. First & Second Year Progressively [Rural Economics, Banking and Industry] for University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth
16.	M.A. First & Second Year Progressively [Thoughts of Mahatma Phule & Dr. Ambedkar] for University Campus.	Ist & IInd and IIIrd & IVth

This is effective from the Academic Year 2023-24 and Onwards progressively as appended herewith.

All concerned are requested to note the contents of this circular and bring notice to the students, teachers and staff for their information and necessary action.

University campus,
Aurangabad-431 004.
Ref. No. SU/Col. & UC/ PG/NEP/
2023/5967-77

}}
}}
}}
}}

**Deputy Registrar,
Academic.**

Date: 19.07.2023.

Copy forwarded with compliments to:-

- 1] **The Head, all concerned departments ,**
Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad and Sub-Center, Osmanabad.
- 2] **The Principal, all affiliated colleges,**
Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad.
- 3] **The Director, University Network & Information Centre, UNIC,**
with **a request to upload this Circular on University Website.**

Copy to :-

- 1] **The Director, Board of Examinations & Evaluation,**
- 2] **The Sec. Officer, [M.A. Unit] Exam. Branch,**
- 3] **The Section Officer, [Eligibility Unit],**
- 4] **The Programmer [Computer Unit-1] Examinations,**
- 5] **The Programmer [Computer Unit-2] Examinations,**
- 6] **The In-charge, [E-Suvidha Kendra],**
- 7] **The Public Relation Officer,**
- 8] **The Record Keeper,**
Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad.

-***-

**DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA
UNIVERSITY, AURANGABAD.**

**Syllabus of
Subject – Marathi
(As per New Education Policy)**

**M.A. I Year
Semester – I & II**

at Uni. Autonomous Dep.

(Effective from 2023 – 2024 Year onwards)

**Dean
Faculty of Humanities,
Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada
University, Aurangabad.**

**DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA
UNIVERSITY, AURANGABAD.**

Syllabus of - Marathi
Only for University Department
(As per New Education Policy)

M.A. I Year
Semester – I & II

(Effective from 2023 – 2024 Year onwards)

विभागप्रमुख
मराठी विभाग,
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र पहिले

अनिवार्य अभ्यासक्रम

MAR- १०१ - साहित्य समीक्षेची मूलतत्त्वे

MAR- १०२ - आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८१८-२०००)

MAR-१०३ - भाषिक कौशल्ये, प्रसार माध्यमे व सर्जनशील लेखन

MAR-१०४ - उपयोजित व व्यावसायिक उपक्रम

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

MAR-१०५.१ एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) - संत तुकाराम
किंवा

MAR-१०५.२ एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक) - महात्मा फुले
किंवा

MAR-१०५.३ लोकसाहित्य

MAR RM-1 - संशोधन पद्धती

सत्र दुसरे

अनिवार्य अभ्यासक्रम

MAR - २०१ समीक्षेच्या विविध अभ्यासपद्धती व उपयोजन.

MAR - २०२ आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८१८-२०००)

MAR- २०३ - भाषिक कौशल्ये, प्रसार माध्यमे व सर्जनशील लेखन

MAR- २०४ - उपयोजित व व्यावसायिक उपक्रम

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

MAR- २०५.१ एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) : संत तुकाराम
किंवा

MAR- २०५.२ एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक) : महात्मा फुले
किंवा

MAR- २०५.३ लोकवाङ्मय : प्रकार व स्वरूप - विशेष

MAR RM -1 - संशोधन पद्धती

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र पहिले

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

अनिवार्य अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका - १ली : MAR- १०१ साहित्य समीक्षेची मूलतत्त्वे

उद्दिष्टे:

- १) समीक्षा - संकल्पना व प्रकार यांचा परिचय करून देणे
- २) भारतीय वाङ्मय अभ्यास पद्धती तसेच पाश्चात्य वाङ्मय अभ्यास पद्धतींचा परिचय करून घेणे.
- ३) सम्यक आकलन, दर्शन व मूल्यमापन यासाठी विद्यार्थ्यांना उद्युक्त करणे
- ४) समीक्षा - सिद्धांताचा चिकित्सक व सखोल परिचय करून देणे
- ५) काव्यकृतीचे गुण व अलंकार या अंगाची सविस्तर चर्चा करणे
- ६) साहित्यकृतीचे विशेष, तिचे सौंदर्य, तिच्या महात्मतेचे रहस्य याचा शोध घेण्याची वृत्ती निर्माण करणे.
- ७) वाङ्मय आकलनाच्या कक्षा वाढविणे.

अभ्यासक्रम -

१. साहित्यसमीक्षा : स्वरूप व व्याप्ती

- १.१ ललित वाङ्मय काय ? सर्वांगीण चर्चा
- १.२ समीक्षेची संकल्पना, व स्वरूप व उद्दिष्टे
- १.३ साहित्याच्या अभ्यासाचे विशेषीकरण (तत्त्वे, कसोट्या, शोधन, व्याख्या, इ.)
- १.४ मराठी समीक्षेची स्थूल वाटचाल
- १.५ कलारूप समीक्षा व शास्त्ररूप समीक्षा

श्रेयांक - १

तासिका-१५

२. साहित्याचा क्षेत्रविचार आणि प्रयोजनविचार

- २.१ साहित्याची क्षेत्रे
 - २.१.१ साहित्येतिहास
 - २.१.२ साहित्य समीक्षा
 - २.१.३ साहित्य विद्या
- २.२ साहित्य समीक्षेचा प्रयोजन विचार
 - २.२.१ भारतीय भूमिका
 - २.२.२ पाश्चात्य भूमिका

श्रेयांक – १

तासिका – १५

३. मूल्यसंकल्पना

- ३.१ वाङ्मयीन मूल्यांची संकल्पना
- ३.२ मूल्यांची विविधता, वाङ्मयीन व जीवन मूल्यांची चर – अचरता
- ३.३ समीक्षेत जीवन मूल्याचे व वाङ्मयीन मूल्यांचे स्थान व त्यांची परस्परपूरकता

श्रेयांक – १

तासिका – १५

४. शैली संकल्पना

- ४.१ शैली संकल्पना, स्वरूप व व्याख्या व विशेष
- ४.२ शैली विषयक विविध दृष्टिकोन
- ४.३ शैलीवर परिणाम करणारे घटक
- ४.४ कवितेची शैली
- ४.५ कथात्म साहित्याची शैली

संदर्भग्रंथः

१. सौंदर्यशास्त्र व समीक्षा : रा . भा . पाटणकर
२. साहित्यसमीक्षा : स्वरूप आणि विकास : ना.रा. गोडबोले
३. समीक्षेची नवी रूपे : गंगाधर पाटील
४. टीकाविवेक : श्री .के. क्षीरसागर
५. नवसमीक्षा - काही विचारप्रवाह : (संपा.) गो . म . कुलकर्णी
६. साहित्यसिद्धांत : स . गं . मालशे
७. सौंदर्य आणि साहित्य : बा .सी. मर्ढेकर
८. सृष्टी , सौंदर्य आणि साहित्य मूल्य : शरच्चंद्र मुक्तिबोध
९. आदिबन्धात्मक समीक्षा : म. सु . पाटील
१०. मानसशास्त्रीय समीक्षा : डॉ . अ . वा . कुलकर्णी
११. रसास्वाद : माधव आचवल
१२. साहित्याचे तत्त्वज्ञान : वि.ना. ढवळे
१३. रूपवेध : नरहर कुरुंदकर
१४. मराठी समीक्षेची वाटचाल : गो.म. कुलकर्णी
१५. शैली मीमांसा – डॉ. दिलीप धोंडगे
१६. काव्यशास्त्र परिचय – डॉ. शिवशंकर उपासे
१७. नवे साहित्यशास्त्र – यशवंत मनोहर
१८. समीक्षेची नव्या संकल्पना – संपा. मनोहर जाधव
१९. मराठी वाङ्मयकोश सं – समीक्षा – खंड चौथा – ज्ञाविजया राजाध्यक्ष .संपा –
२०. संक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश .खंड –१ – संपा. प्रभा गणोरकर , उषा टाकळकर, वसंत आबाजी डहाके, जया दडकर, सदानंद भटकळ.
२१. शैली : दलित कवितेची – डॉ. संजय मून

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र पहिले

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणीक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

अनिवार्य अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका -२ री : MAR- १०२ आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८१८-२०००)

उद्दिष्टे –

१. वाङ्मयेतिहास संकल्पनेचा अभ्यास करणे.
२. वाङ्मयेतिहासाचे स्वरूप, विशेष व प्रकारांचे अध्ययन करणे.
३. स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर काळातील मराठी वाङ्मयाची सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय पार्श्वभूमी अभ्यासणे.
४. मराठी अनुवादीत / भाषांतरित साहित्याचा अभ्यास करणे.
५. स्वातंत्र्यपूर्व कथा कविता कादंबरी व नाटकाचा अभ्यास करणे

अभ्यासक्रम –

अ) स्वातंत्र्यपूर्व काळ

१) वाङ्मयेतिहास संकल्पना, स्वरूप विशेष

श्रेयांक-१

तासिका-१५

१.१ वाङ्मयेतिहास संकल्पना

१.२ वाङ्मयेतिहास विचारातील विविध प्रवाह, नवसंकल्पना

१.३ वाङ्मयेतिहास लेखन प्रकार

१.४ वाङ्मयेतिहासाचे स्वरूप व विशेष

१.५ वाङ्मयेतिहासातील अडथळे / मर्यादा

१.६ वाङ्मयीन कालखंडाची संकल्पना

२) मराठी वाङ्मयाची सामाजिक, सांस्कृतिक व राजकीय पार्श्वभूमी

श्रेयांक-१

तासिका-१५

२.१ १९व्या शतकातील सामाजिक परिस्थिती व समाजसुधारणा चळवळी

२.२ स्वातंत्र्यपूर्वकालीन सांस्कृतिक विचार व सांस्कृतिक स्थित्यंतरे

२.३ ब्रिटिश शासनप्रणाली धोरणे व समाजमनावरील परिणाम

२.४ स्वातंत्र्य चळवळ व साहित्य

२.५ निवडक संस्थानांचा मराठी वाङ्मयनिर्मितीशी अनुबंध

३) भाषांतरित वाङ्मय

श्रेयांक-१

तासिका-१५

३.१ भाषांतर परंपरा

३.२ भाषांतराचे स्वरूप व प्रकार

३.३ १९ व्या शतकातील भाषांतरित वाङ्मय

(कथा, कविता, कादंबरी, नाटक)

४) स्वातंत्र्यपूर्व मराठी साहित्य

श्रेयांक-१

तासिका-१५

४.१ कथा

४.२ कविता

४.३ कादंबरी

४.५ नाटक

स्वयंअध्ययनासाठी :

१) वाङ्मयीन नियतकालिके : स्वरूप व योगदान

२) साहित्य समीक्षा इतिहास व प्रमुख समीक्षकांचे कार्य

संदर्भ ग्रंथ :-

- १) प्रदक्षिणा – खंड - १ व खंड - २, रा. श्री. जोग व अन्य, कॉन्टनेन्टल प्रकशन, पुणे.
- २) मराठी लेखिका चिंता आणि चिंतन – भालचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
- ३) मराठी ग्रामीण कवितेचा इतिहास - वैदलास सार्वेकर, मेहता पब्लिकेसिंग हाउस, पुणे.
- ४) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – खंड सहा भाग – १ व २, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
- ५) मराठी नाटक – नाटककार : काळ आणि कर्तृत्व – वि. भा. देशपांडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
- ६) ग्रामीण कथा : वास्तवता आणि रंजकता – रमेश जाधव, गोरवाणी प्रकाशन, औरंगाबाद.
- ७) मराठी कथा : उद्गम आणि विकास – इंदुमती शेवडे, सोमय्या पब्लिकेशन, मुंबई.
- ८) अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी – डॉ. सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
- ९) राजकीय चळवळ आणि मराठी नाट्यसृष्टी – ना. कृ. शनवारे, पॉप्युलर प्रकाशन, पुणे.
- १०) आधुनिक मराठी कविता – भं. श्री. पंडित, सुविचार प्रकाशन मंडळ, नागपूर.
- ११) मराठी कविता : स्वरूप आणि विवेचन – निशिकांत ठकार, स्वाध्याय प्रकाशन.
- १२) कादंबरी आणि मराठी कादंबरी – उषा हस्तक, साहित्यसेवा प्रकाशन, पुणे.
- १३) मराठी प्रादेशिक कादंबरी – डॉ. भास्कर शेळके, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.
- १४) स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता – वसंत पाटणकर, साहित्य अकादमी, दिल्ली.
- १५) आधुनिक मराठी कविता : एक दृष्टिक्षेप – नागनाथ कोतापल्ले, प्रतिभास प्रकाशन, परभणी.
- १६) मराठी वाङ्मयाचा अभिनव इतिहास – संपादक गं. ना. जोगळेकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
- १७) टीका स्वयंवर – डॉ. भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.
- १८) वाङ्मयेतिहास संकल्पना – संपादक द. दि. पुंडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

- १९) मराठी नाटक आणि रंगभूमी : पहिले शतक – वि. भा. देशपांडे, व्हिनस प्रकाशन, पुणे.
- २०) मराठी रंगभूमी : उगम आणि विकास – मा. कृ. शिंदे, विवेक प्रकाशन, पुणे.
- २१) मराठी रंगभूमीचा उषः काल – कानड मु.श्री., व्हिनस प्रकाशन, पुणे.
- २२) मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी – गो. म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिकेशन, पुणे.
- २३) आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (भाग पहिला व दुसरा) – अ. ना. देशपांडे, व्हिनस प्रकाशन, पुणे.
- २४) मराठी साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ - रा. ग. जाधव, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
- २५) मराठी कादंबरीचे पहिले शतक - कुसुमावती देशपांडे, मुंबई मराठी साहित्य संघ.
- २६) मराठी कादंबरीची समाजशास्त्रीय समीक्षा – रवींद्र ठाकूर, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
- २७) मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास – वा.के. लेले, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
- २८) धार आणि काठ – नरहर कुरुंदकर, देशमुख अँड कंपनी, पुणे.
- २९) मराठी कादंबरीचा इतिहास – चंद्रकांत बांदिवडेकर, मेहता प्रकाशन, पुणे.
- ३०) मराठी निबंध : उद्गम आणि विकास - गिरीश मोरे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
- ३१) गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी – विलास खोले, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
- ३२) आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – डॉ. भारत हंडीबाग, एज्युकेशन पब्लिशर्स, औरंगाबाद.
- ३३) ललित सुवर्ण महोत्सवी वर्ष - विशेषांक (२०१३) प्रकाशक – अशोक कोठावळे, मुंबई
- ३४) समग्र मराठी वाङ्मयाचा संक्षिप्त इतिहास – डॉ. प्रशांत चौधरी, विद्या बुक्स, औरंगाबाद.
- ३५) वाङ्मयीन प्रवृत्ती तत्त्वशोध – संपा. डॉ. ऋषीकेश कांबळे, डॉ. पी. विठ्ठल, डॉ. कैलास अंभुरे, कैलास पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद.
- ३६) एकविसाव्या शतकातील मराठी कादंबरी – संपा. डॉ. दादा गोरे, अक्षर वाङ्मय प्रकाशन, पुणे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र पहिले

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

अनिवार्य अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका -३ री : MAR-१०३ - भाषिक कौशल्ये, प्रसार माध्यमे व सर्जनशील लेखन

उद्दिष्टे

- १) भाषेचा व्यवहार समजून घेणे.
- २) भाषिक कौशल्यांचा अभ्यास करून स्वभाषा समृद्ध करणे .
- ३) व्यवहारातील भाषेच्या विविध उपयोगांचा अभ्यास करणे .
- ४) भाषिक कौशल्ये वाढीस लागून व्यक्तिमत्त्व विकास साधणे.
- ५) प्रसारमाध्यमांसाठी भाषेची निवड व सिद्धता अभ्यासणे .
- ६) सर्जनशील लेखनाच्या निमित्ताने भाषेचे उपयोजन अभ्यासणे .
- ७) प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन करता येणे.
- ८) वाङ्मयीन अंक संपादन करता येणे

१. भाषिक कौशल्ये

(श्रवण, भाषण , वाचन, लेखन)

- १.१ श्रवण व भाषण कौशल्य : संकल्पना, स्वरूप व अडथळे
- १.२ परिणामकारक संभाषणाचे महत्त्व, परिणामकारक संभाषणाचे तंत्र/ घटक, संभाषण कौशल्यात भाषेचे स्थान.
- १.३ वाचन व लेखन कौशल्ये : संकल्पना, स्वरूप, परंपरा, सद्यः स्थिती व भावी दिशा
१. ४ निरीक्षण व ज्ञानेंद्रिये , निरीक्षण व पाहणे, निरीक्षण कौशल्याचे महत्त्व

श्रेयांक - २

तासिका ३०

२. भाषेचा सर्जनशील वापर

- २.१ साहित्याची भाषा आणि व्यवहाराची भाषा.
- २.२ शब्दनिष्ठ सर्जनशीलता .
- २.३ विचार प्रतिपादनातील भाषेचा सर्जनशील वापर.
- २.४ वाङ्मयीन अभिव्यक्तीसाठी भाषेचा सर्जनशील वापर

श्रेयांक-१

तासिका - १५

३. मुद्रित प्रसार माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये

- ३.१ वृत्तपत्राचे स्वरूप आणि महत्त्व
- ३.२ बातमी : व्याख्या, स्रोत आणि बातमीलेखन
- ३.३ वृत्तलेखन, स्तंभलेखन, मुलाखत, परीक्षणात्मक लेखन
- ३.४ दिवाळी अंक, नियतकालिक व स्मरणिका (संकलन आणि संपादन)

श्रेयांक-१

तासिका - १५

संदर्भग्रंथ :-

१. भाषा : स्वरूप, सामर्थ्य आणि सौंदर्य - डॉ. वा. के. लेले, राजहंस, पुणे.
२. व्यावहारिक मराठी - डॉ. ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
३. संवादशास्त्र - श्रीपाद जोशी, विजय, नागपूर
४. सृजनात्मक लेखन - डॉ. आनंद पाटील, पद्मगंधा, पुणे.
५. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद.
६. सृजनशोध आणि लिहिता लेखक - विलास सारंग, मौज, मुंबई
७. सृजनशीलता - म. बा. कुंडले, नूतन, पुणे.
८. ललित साहित्यातील आकृतिबंधाची जडणघडण - मधु कुलकर्णी, शुभदा सारस्वत, पुणे.
९. जाहिरातीचं जग - यशोदा भागवत, मौज, मुंबई.
१०. साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया - डॉ. आनंद यादव, मेहता, पुणे.
११. भाषाविवेक - म. वि. राजाध्यक्ष, श्रीविद्या, पुणे.
१२. व्यावहारिक मराठी (विशेषांक) - नवभारत, १९८१

१३. ललितलेखन व शैली – डॉ. वा. के. लेले. साहित्यप्रकार केंद्र, नागपूर
१४. भाषानैपुण्ये – डॉ. अशोक केळकर, मराठी विश्वकोश खंड १२ वा पृष्ठ ४९१
१५. संवाद -अरुण शेवते, मुळा एज्युकेशन सोसायटी, सोनई.
१६. रुजुवात - अशोक केळकर, लोकवाडमय गृह, मुंबई.
१७. व्यावहारिक मराठी - संपादक डॉ. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन, पुणे.
१८. न्यायालयीन व्यवहार आणि मराठी भाषा - यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान व ग्रंथाली, मुंबई.
१९. माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्ये - केशव तुपे
२०. वाचिक अभिनय – श्रीराम लागू, राजहंस प्रकाशन पुणे
२१. लिहू या बिनचूक मराठी – श्रीपाद ब्रह्मे व नेहा लिमये, अमलतारा बुक्स, पुणे
२२. व्यावहारिक मराठी - ल. रा.नसिराबादकर, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र पहिले

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

अनिवार्य अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका -४ थी : MAR-१०४ - उपयोजित व व्यावसायिक उपक्रम
उद्दिष्टे -

- मराठी भाषिक उपग्रमांचा अवलंब करणे
- लोकसंचित / पारंपारिक संचिताचे दृकश्राव्य संकलन करणे
- व्यावसायिकदृष्टिने मराठी संहिता लेखन करणे.
- विविध उत्सव, घडामोडींचे सांस्कृतिक व भाषिकदृष्ट्या संकलन करून जतन करणे
- आधुनिक तंत्रज्ञानाचा उपक्रमात अवलंब करणे.

श्रेयांक-२

तासिका-३०

अभ्यासक्रम -

- निमंत्रण पत्रिका (विवाह, बारसे, वाढदिवस, सत्कार समारंभ, गौरव समारंभ)
- शुभेच्छा पत्र (Greeting)
- मानपत्र लेखन
- ब्लॉग लेखन
- रुपक / श्रुतिका लेखन

- रसग्रहण / आस्वाद
- सहवास व अनुभवलेखन
- नियतकालिकांसाठी लेखन
- म्हणीचे संकलन
- ओव्यांचे संकलन
- लोकगीतांचे संकलन
- लोककथांचे संकलन
- वाक्प्रचारांचे संकलन
- लोककलावंतांशी संवाद/ मुलाखती
- मोबाईलव्दारे माहितीपट (ग्रामजत्रा, उत्सव, पेरणी, निवडणूक इ.)
- मोबाईलव्दारे तत्कालिन विशेष घडामोडीचे चित्रीकरण
- पारंपरिक व्यावसायिकांशी संवाद

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र पहिले

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका ५वी : MAR- १०५.१ एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) : संत तुकाराम

उद्दिष्टे

- १) संत तुकारामांचा जीवनपरिचय करून देणे.
- २) संत तुकारामांच्या अभंगरचनेतील सामर्थ्य स्पष्ट करणे.
- ३) संत तुकारामांच्या साहित्यातील सौंदर्यस्थळांचा शोध घेणे.
- ४) भागवत धर्मातील संत तुकारामांचे योगदान व त्यांचे स्थान याचा परामर्श घेणे.
- ५) महाराष्ट्राच्या सांस्कृतिक इतिहासात संत तुकारामांच्या कार्याचे महत्त्व विशद करून सांगणे
- ६) संत तुकारामांच्या साहित्याच्या माध्यमातून त्यांचे व्यक्तिमत्त्व उलगडून दाखवणे.

अभ्यासक्रम -

घटक १. लेखकाच्या अभ्यासाच्या विविध पद्धती

२. लेखकाच्या आकलन व मूल्यमापनाची दिशा
३. लेखकाचे व्यक्तिमत्त्व, समकालीन सामाजिक, धार्मिक, राजकीय स्थिती
४. लेखकाचे व्यक्तिमत्त्व
५. लेखकाने हाताळले वाङ्मयप्रकार व त्यातील आशय
६. लेखकाचा दृष्टिकोन व वाङ्मयेतिहासातील त्याचे स्थान.

श्रेयांक-१

तासिका - १५

२. मध्ययुगीन संत काव्याची परंपरा व स्वरूप वैशिष्ट्ये

१. संत काव्याची संकल्पना
२. संत काव्याचे स्वरूप
३. संत काव्याची वैशिष्ट्ये
४. संतांच्या रचनांचा स्थूल परिचय.

श्रेयांक-१

तासिका - १५

३. संत तुकाराम

१. संत तुकारामांचे चरित्र आणि वाङ्मय
२. संत तुकारामांच्या अभंगांचे स्वरूप
३. संत तुकारामांच्या काव्य निर्मितीची प्रेरणा
४. संत तुकारामांचे अनुभवविश्व
५. संत तुकारामांचा जीवनविषयक दृष्टिकोण
६. संत तुकारामांच्या अभंगातील आत्मनिवेदन
७. संत तुकाराम यांच्या अभंगातील वाङ्मय विशेष

श्रेयांक-२

तासिका - ३०

स्वयंअध्ययन – संत तुकाराम अर्थात तुकारामाबाबांचे चरित्र-कृष्णराव अर्जुन केळुस्कर, सांकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

संदर्भग्रंथः -

१. सकल संत गाथा : (शासकीय प्रत)
२. श्री.तुकाराम बाबांच्या अभंगाची गाथा : संपा: पु.म.लाड (महाराष्ट्र शासन, मुंबई)
३. तुकारामदर्शन : गं. बा. सरदार
४. तुकारामचरित्र : ल. रा. पांगारकर
५. समग्र तुकाराम दर्शन : डॉ. किशोर सानप, डॉ. मनोज तायडे
६. संत तुकाराम: कृ.अ.केळुस्कर

७. साक्षात्कारी संत तुकाराम: शं. दा.पेंडसे
८. विद्रोही तुकाराम: आ. ह. साळुंखे
९. संत तुकाराम: वा.सी. बेंद्रे
१०. तुकाराम दर्शन: डॉ. सदानंद मोरे
११. तुकाराम: भालचंद्र नेमाडे
१२. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड-२रा) : सं. ग. मालसे
१३. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : ल. रा.नसिराबादकर
१४. महाराष्ट्र भूषण सहा संत साहित्यिक : शिवशंकर उपासे, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
१५. तुकाराम: अंतर्बाह्य संघर्षाची अनुभवरूपे- म.सु.पाटील, शाब्दल प्रकाशन
१६. तुकोबांच्या अभंगांची शैलीमीमांसना- डॉ.दिलीप धोंडगे, राजहंस
१७. पुन्हा तुकाराम- दिलीप पुरुषोत्तम चित्रे
१८. संत तुकारामांचे आत्मवृत्त- संपा. नागनाथ कोत्तापल्ले, सायन पब्लिकेशन, पुणे

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र पहिले

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका ५वी : MAR- १०५.२ एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक) : महात्मा फुले
उद्दिष्टे-

१. महात्मा फुले यांचा परिचय करून देणे
२. महात्मा फुले यांच्या चिंतनाचे व लेखनाचे कार्य स्पष्ट करणे
३. महाराष्ट्राच्या सामाजिक जडणघडणीत यांच्या साहित्याचे योगदान स्पष्ट करणे.
४. महात्मा फुले यांच्या लेखनशैलीचा आढावा घेणे
५. वाङ्मयाच्या क्षेत्रात त्यांचे स्थान व त्यांच्या साहित्याचे योगदान विशद करणे

अभ्यासक्रम-

१. लेखकाचे अभ्यासाच्या विविध अभ्यास पद्धती.

- १.१ लेखकाच्या आकलन आणि मूल्यमापनाची दिशा.
- १.२ लेखकाचे व्यक्तिमत्त्व, समकालीन स्थिती व वाङ्मयीन पर्यावरण.
- १.३ हाताळलेले वाङ्मय व त्यातील आशय व्यक्तीचे निराळेपण.
- १.४ लेखकाचा दृष्टिकोन.
- १.५ वाङ्मय इतिहासातील स्थान निश्चिती व मूल्यमापन.

श्रेयांक-१

तासिका -१५

२. आधुनिक कालखंड व वाङ्मयीन पर्यावरण

- २.१ तत्कालीन वाङ्मयीन पर्यावरण व परिस्थिती.
- २.२ लेखकाच्या समकालीन लेखकांचे वाङ्मयीन कर्तृत्व.
- २.३ लेखकाचा परिचय.
- २.४ हाताळलेल्या समग्र वाङ्मयाचे स्वरूप- वैशिष्ट्ये.
- २.५ लेखकाने हाताळलेल्या समग्र वाङ्मयाचे निराळेपण .
- २.६ वाङ्मयीन मूल्यमापन .

श्रेयांक १
तासिका १५

३. काव्यलेखन (कविता)

- ३.१. 'ब्राह्मणाचे कसब' काव्याचे आशयसूत्र.
- ३.१. 'ब्राह्मणाचे कसब' मधील भाषाशैली.
- ३.१. 'ब्राह्मणाचे कसब' मधील काव्याची वैशिष्ट्ये.
- ३.२. 'अखंडादी काव्यरचना' काव्यातील आशयसूत्र.
- ३.२. 'अखंडादी काव्यरचना' काव्याचे स्वरूप.
- ३.२. 'अखंडादी काव्यरचना' काव्याचे निराळेपण.

श्रेयांक-१
तासिका- १५

४. महात्मा फुले यांचे पत्रव्यवहार

- ४.१ दुष्काळविषयक विनंती पत्रक.
- ४.२ 'मलबाली' च्या दोन टिपणाविषयीचे मत.
- ४.३ मराठी ग्रंथकार सभेस पत्र.
- ४.४ ग्रामजोश्यासंबंधी जाहीर रूबरू
- ४.५ मामा परमानंद यांसपत्र.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

स्वयं अध्ययन -

पोवाडा

- १) छत्रपती शिवाजी राजे भोसले यांचा पवाडा.
- २) विद्या खात्यातील ब्राह्मण पंतोजी यांचा पोवाडा
- ३) महात्मा फुले यांच्या संबंधी मृत्युलेख

संदर्भग्रंथ: -

- १) महात्मा ज्योतीराव फुले : धनंजय कीर
- २) महात्मा फुले समग्र वाङ्मय : संपा. डॉ. य.दि. फडके, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ
- ३) महात्मा फुले समग्र वाङ्मय: (चरित्र) धनंजय कीर, स. ग. मालशे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ
- ४) महात्मा फुले : व्यक्ती आणि विचार : गं. बा. सरदार
- ५) महात्मा फुले समग्र वाङ्मय : संपा. डॉ. हरी नरके, महात्मा फुले प्रकाशन समिती, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
- ६) महात्मा ज्योतीराव फुले (चरित्र) : डॉ. भा.ल. भोळे
- ७) महात्मा ज्योतीराव फुले - वारसा व वसा : डॉ. भा.ल. भोळे
- ८) महात्मा फुले यांचा शोध व बोध : रा.ना. चव्हाण
- ९) महात्मा फुले : संपा. डॉ. प्रतिभा अहिरे, साद प्रकाशन
- १०) महात्मा फुले कृत तृतीय रत्न : संपा. डॉ. मदन कुलकर्णी, विजय प्रकाशन, नागपूर
- ११) तृतीय रत्न : संपा. डॉ. नीला पांढरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- १२) महात्मा ज्योतीराव फुले लिखित सार्वजनिक सत्य धर्म : संपा. डॉ. वासुदेव मुलादे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- १३) तृतीय रत्न : संपा. दत्ता भगत, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
- १४) महात्मा ज्योतीराव फुले : विचार आणि वाङ्मय : संपा. डॉ. श्रीराम गुंदेकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
- १५) बहुजन संस्कृतीचे जनक : महात्मा ज्योतीराव फुले : डॉ. प्रल्हाद लुलेकर, अक्षर वाङ्मय प्रकाशन, पुणे.
- १६) महात्मा ज्योतीराव फुले - शेतकऱ्याचा आसूड : संपादन व प्रस्तावना - डॉ. नागनाथ कोतापल्ले

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र पहिले

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका ५वी : MAR- १०५.३ लोकसाहित्य

उद्दिष्टे-

- १) लोकसाहित्य परंपरेचा व संप्रदायांचा अभ्यास करणे
- २) लोकसाहित्याची उत्पत्ती, प्रयोजन, स्वरूप व व्याप्तीचे अध्ययन करणे.
- ३) लोकसाहित्यातील लोकजीवन दर्शनाचा परामर्श घेणे.
- ४) लोककथा व लोकगीते यांचा स्वरूपविशेषात्मक अभ्यास करणे.
- ५) लोकवाङ्मयातून प्रकटणाऱ्या भाषिक विशेषांचे अध्ययन करणे.
- ६) लोकरंगभूमीची संकल्पना पंरपरा व स्वरूप विशेष समजून घेणे

१. लोकसाहित्याची रुपरेषा

श्रेयांक-१

तासिका-१५

- १.१ लोकसाहित्य: परंपरा आणि पार्श्वभूमी
- १.२ लोकसाहित्याची संकल्पना (व्याख्यासंह)
- १.३ लोकसाहित्यातील 'लोक' विचार
- १.४ लोकसाहित्यातील 'साहित्य' विचार
- १.५ लोकसाहित्याच्या विविध व्याख्या
- १.६ लोकसाहित्याचे स्वरूप

१.७ लोकसाहित्याची व्याप्ती

१.८ लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे विविध संप्रदाय

१. लोकसाहित्याच्या अभ्यासाची विविध अंगे

श्रेयांक-१
तासिका-१५

२.१ लोकसाहित्याची उत्पत्ती

२.२ लोकसाहित्याचे प्रयोजन

२.३ लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे महत्त्व व आवश्यकता

२.४ लोकसाहित्याचे संकलन आणि संशोधन

२.५ लोकसाहित्याचे अभ्यासक

३. लोकसाहित्याचा तुलनात्मक अभ्यास

श्रेयांक-१
तासिका-१५

३.१ लोकसाहित्यातील 'लोकवाङ्मय '

३.२ 'लोकवाङ्मय ' आणि 'ललित वाङ्मय'

३.३ लोकसाहित्य आणि 'लोक वाङ्मय'

३.४ लोकसाहित्य आणि ललित वाङ्मयातील शब्दकला

३.५ लोकसाहित्य आणि ललित वाङ्मयातील कल्पनाविलास

३.६ लोकसाहित्य व ललित वाङ्मयातील विनोद

३.७ लोकसाहित्य व ललित वाङ्मयातील वास्तवता

४. लोकसाहित्यातील लोकजीवन दर्शन

श्रेयांक-१
तासिका-१५

४.१ लोकसमजुती

४.२ लोकसंकते

४.३ लोकप्रथा

४.४ लोकरुढी

४.५ लोकविधी

४.६ लोकवहिवाटी

संदर्भ ग्रंथ—

१. भागवत दुर्गाबाई- लोकसाहित्याची रुपरेखा
२. नांदापूरकर ना गो. माहेरची मराठी, मराठीची भाषा व मराठीचा मोहोर
३. मांडे प्रभाकर - लोकसाहित्याचे स्वरूप
४. मांडे प्रभाकर - लोकासाहित्याचे अंतः प्रवाह
५. ढेरे रा. चि. - मराठी संस्कृतीचे उपासक
६. ढेरे रा. चि. - लोकसाहित्य : शोध आणि समीक्षा
७. व्यवहारे शरद - लोकसाहित्य : उद्गम आणि विकास
८. व्यवहारे शरद - लोकसाहित्य : रंग आणि रेखा
९. साने गुरुजी - स्त्रीधन
१०. शेंडे ना.रा. - लोकसाहित्य संपदा

११. मोरजे गंगाधर - लोकरहाटीच्या वाटे
१२. गिमेकर परशुराम (संपा) लोकपरंपरा - लोकधाटी
१३. व्यवहारे शरद - मराठी स्त्री गीते
१४. मांडे प्रभाकर - लोकरंगभूमी
१५. दांडेर मातलीबाई - लोककथा
१६. डॉ. भारत हंडीबाग - मराठी लोकगीतातील समाजदर्शन
१७. गिमेकर परशुराम - मराठवाड्यातील दलितांचे लोकसाहित्य
१८. प्रा. केशव आलगुले, प्रा. राजू मोरे, प्रा. गंपू लहाने - लोकसाहित्य: स्वरूप आणि आकलन
१९. डॉ. कैलास सार्वेकर - बोली : समाज, साहित्य आणि संस्कृती

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र पहिले

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका - MAR- RM-1 – Research Methodology (संशोधन पद्धती)

उद्दिष्टे:

१. संशोधकाच्या अंगी आवश्यक असलेले गुणविशेष आणि जबाबदाऱ्या समजून घेणे
२. संशोधनाची तंत्रे साधने समजून घेणे.
३. संदर्भ लेखन कसे करावे, हे समजून घेणे.
४. शोधनिबंधाचे विषय कसे असतात आणि त्याचे लेखन कसे करायचे, हे अभ्यासणे.
५. प्रबंध लेखनाचे स्वरूप अभ्यासणे व प्रबंध लेखन करणे.

अभ्यासक्रम

१. संशोधनसंकल्पना, व्याख्या आणि स्वरूप

संशोधन म्हणजे काय?, संशोधनाचे कोशागत अर्थ, संशोधनाच्या व्याख्या, संशोधन नवनिर्मिती की संपादन, संशोधनाच्या प्रेरणा, साहित्य आणि कलांचे संशोधन, आंतरविद्याशाखीय संबंध

श्रेयांक – १

तासिका-१५

२. संशोधनाच्या विविध पद्धती

संशोधन पद्धतीचे स्वरूप, विगनात्मक आणि निगमनात्मक, ऐतिहासिक, वर्णनात्मक, तौलनिक, समाजशास्त्रीय नमुनापाहणी पद्धती, क्षेत्रीय सर्वेक्षण पद्धती, पर्यावरणवादी संशोधन पद्धती, सांस्कृतिक, वंचित आणि स्त्रीकेंद्री संशोधन पद्धती. मध्ययुगीन व आधुनिक वाङ्मयाचे संशोधन अ) मध्ययुगीन - हस्तलिखितांचा व व मुद्रित संहितांचा अभ्यास लेखननिश्चिती संहितानिश्चिती, पाठचिकित्सा, कालनिर्णय, लिपीविचार, ऐतिहासिक कागदपत्रे, ताम्रपट आणि शिलालेखांचा अभ्यास

ब) आधुनिक - ग्रंथ व पुस्तकांचा अभ्यास

श्रेयांक - १

तासिका - १५

संदर्भग्रंथ

१. अध्ययन संस्था धुळे
२. अवलगावकर, अविनाश मराठी साहित्य संशोधन : (२००६) (.संपा), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
३. आगलावे, प्रदीप संशोधन पद्धतिशास्त्र व तंत्र : (२०००), विद्या प्रकाशन, नागपूर.
४. आठवले, सदाशिव इतिहासाचे तत्त्वज्ञान : (१९६७), प्राज्ञ पाठशाळा मंडळ, वाई.
५. कन्हाडे, बीशास्त्रीय संशोधन पद्धती : (२००७) .एम ., पिंपळापुरे अँड कंपनी, नागपूर
६. कन्हाडे, सदा सिद्धांत आणि पद्धती : संशोधन : (१९७७), लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.
७. कार, इतिहास म्हणजे काय (लेले .गो .अनुवाद वि) .एच .?, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
८. कुंभार, राजेंद्र ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन : (२०१५), युनिव्हर्सल प्रकाशन, पुणे.
९. कुलकर्णी, वसाठी प्रबंधसूची (२००१) .वि ., साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर,
१०. कुळकर्णी, श्रीप्राचीन मराठी हस्तलिखिते संशोधन आणि संपादन (१९९२) .र ., कावाणी .स .
११. केळकर अशोक, वैखरीभाषा आणि भाषा व्यवहार :, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
१२. कोठेकर, शांतातंत्र आणि तत्त्वज्ञान - इतिहास : (२००५), श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
१३. खरे, गसंशोधकाचा मित्र : (१९६०) .ह ., भारत इतिहास संशोधन मंडळ पुणे.
१४. खैरनार, दिलीप, राऊत किशोर सामाजिक संशोधन : (२००६) पद्धती, औरंगाबाद,

१५. चुनेकर सुप आणि पद्धतीस्वरू : सशोधन : (१९८३)(.संपा) धर्मदिलीप / पठारे रंगनाथ /रा.,
शिक्षण प्रसारक संस्था, संगमनेर
१६. जोशी, वसंत, (१९८९भाषा व साहित्य संशोधन (, खंड१, २, ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
१७. तुळपुळे शंभाचीन (१९६३) (.संपा).गो. मराठी कोरीव लेख, पुणे विद्यापीठ, पुणे.
१८. देव, प्रभाकर इतिहासशास्त्र संशोधन (२००७), लेखन परंपरा व अध्यापन, ब्रेनटॉनिक प्रकाशन,
नशिक
१९. देशकर, दत्ता संशोधन पद्धतीची मूलतत्त्वे:(२००६), अजय प्रकाशन, औरंगाबाद.
२०. पठाण यु.म., महानुभाव साहित्य शोध आणि समीक्षा :, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
२१. पाटील, गंगाधर समीक्षामीमांसा : (२०११), मौज प्रकाशन गृह, मुंबई
२२. भांडारकर, पुसामाजिक संशोधन पद्धती (१९८७) .ल ., महाराष्ट्र ग्रंथ निर्मिती मंडळ नागपूर
२३. मालशे, मिलिंद प्रयोग कलांसाठी संशोधनपद्धती लोकवाङ्मय गृह(२०११) प्रकाशन, मुंबई.
२४. मालशे, सशोधनिबंध लेखनपद्धती लोकवाङ्मय (२००६) .गं. गृह प्रकाशन, मुंबई.
२५. मालशे, सधनिबंध लेखनपद्धती लोकवाङ्मय गृह प्रकाशनशो (२००६) .गं., मुंबई.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र दुसरे

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

अनिवार्य अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका -१ ली: MAR- २०१ समीक्षेच्या विविध अभ्यासपद्धती व उपयोजन.

उद्दिष्टे-

१. वाङ्मय अभ्यासाच्या विविध पद्धतींची ओळख करून घेणे.
२. भारतीय वाङ्मयाभ्यास पद्धती तसेच पाश्चात्य वाङ्मयाभ्यास पद्धतींचा परिचय करून घेणे.
३. कादंबरी, काव्य, कथा, नाटक, वैचारिक साहित्य, आत्मचरित्रे, चरित्रे वगैरे वाङ्मय कृतींचे मूल्यमापन करताना ज्या घटकांचा आधार घ्यावा लागतो त्यांची ओळख करून घेणे.
४. पाश्चात्य व भारतीय वाङ्मयाभ्यास पद्धतींचा अवलंब करून साहित्यकृतीचे मूल्यमापन करणे.
५. वाङ्मय आकलनाच्या कक्षा वाढविणे.

१. वाङ्मय अभ्यासाचे दृष्टिकोन

- १.१ भारतीय साहित्यशास्त्राच्या दृष्टिकोनातून वाङ्मयाचा अभ्यास
- १.२ सौंदर्यवादी दृष्टीने वाङ्मयाचा अभ्यास
- १.३ प्रभावी विचारप्रणालीच्या आधारे साहित्याचे मूल्यमापन
- १.४ साहित्यिकांचा वाङ्मयविषयक दृष्टिकोन

श्रेयांक - १

तासिका - १५

२. विविध समीक्षा दृष्टिकोन

- २.१ समाजशास्त्रीय
- २.२ मानसशास्त्रीय
- २.३ ऐतिहासिक
- २.४ आदिबंधात्मक

- २.५ मार्क्सवादी
- २.६ आस्वादक
- २.७ रूपवादी
- २.८ आधुनिक साहित्य प्रवाहाची समीक्षा
(आदिवासी, स्त्रीवादी, पर्यावरणवादी इत्यादी.)

श्रेयांक - १
तासिका - १५

३. वाङ्मयीन वाद

- ३.१ अभिजातवाद
- ३.२ स्वच्छंदतावाद
- ३.३ वास्तववाद
- ३.४ अस्तित्ववाद
- ३.५ कलावाद
- ३.६ जीवनवाद
- ३.७ गांधीवाद
- ३.८ देशीवाद

श्रेयांक - १
तासिका - १५

४. उपयोजित समीक्षा

- ४.१ उपयोजित समीक्षेची संकल्पना
- ४.२ ग्रंथपरीक्षण
- ४.३ पुस्तक परिचय
- ४.४ वाङ्मयीन नियतकालिकासाठीचे समीक्षालेखन
- ४.५ विविध समीक्षा दृष्टीकोन व वादानुसार साहित्यकृतीची समीक्षा

श्रेयांक - १
तासिका - १५

संदर्भग्रंथ :-

१. साहित्य निर्मिती आणि समीक्षा – वा.ल. कुलकर्णी
२. टीकाविवेक – श्री. के. क्षीरसागर
३. भारतीय साहित्यशास्त्र – ग. त्र्यं. देशपांडे
४. सौंदर्यशास्त्र व समीक्षा – डॉ. रा. भा. पाटणकर
५. मर्ढेकरांची सौंदर्यमीमांसा – प्रभाकर पाध्ये
६. वाङ्मयीन वाद – म.सा. परिषद प्रकाशन
७. साहित्यवेध – के. रं. शिरवाडकर
८. नवसमीक्षा : काही विचारप्रवाह – संपा.गो. म. कुलकर्णी
९. मराठी समीक्षेची वाटचाल : गो. म. कुलकर्णी
१०. मागोवा – नरहर कुरुंदकर
११. कविता आणि समीक्षा – डॉ. सुधीर रसाळ
१२. आदिबंधात्मक समीक्षा – डॉ. म. सु. पाटील
१३. मानसशास्त्रीय समीक्षा – डॉ. अ. वा. कुलकर्णी

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र दुसरे

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

अनिवार्य अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका -२ री: MAR- २०२ आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८१८-२०००)

उद्दिष्टे-

१. स्वातंत्र्योत्तर काळातील महाराष्ट्रातील सामाजिक, सांस्कृतिक व राजकीय स्थित्यंतरे लक्षात घेऊन त्यांचा मराठी साहित्यावर पडलेला प्रभाव अभ्यासणे.
२. स्वातंत्र्योत्तर काळातील साहित्य व साहित्यप्रवाह निर्मितीस कारणीभूत असलेल्या विविध पर्यावरणाचा अभ्यास करणे.
३. स्वातंत्र्योत्तर काळातील विविध वाङ्मयीन चळवळीचा व त्यातून निर्माण झालेला साहित्याचा अभ्यास करणे.
४. नवदोत्तर काळातील मुक्त बाजारपेठ, खाजगीकरण, उदारीकरण व जागतिकीकरण आदीचा सजाम, संस्कृती व साहित्यावर झालेला परिणाम अभ्यासणे तसेच नवदोत्तर कथा, कादंबरी, कविता, नाटक, चरित्र – आत्मचरित्र, ललितगद्य.
५. स्वातंत्र्योत्तर काळातील ग्रंथकार व ग्रंथांचे अध्ययन करणे

अभ्यासक्रम –

अ) स्वातंत्र्योत्तर काळ

१) स्वातंत्र्योत्तर काळातील सामाजिक, सांस्कृतिक व राजकीय पार्श्वभूमी, वाङ्मयीन चळवळी

श्रेयांक-१

तासिका-१५

१.१ स्वातंत्र्योत्तर काळातील सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय स्थित्यंतरे

१.२ विविध सामाजिक चळवळी : दलित, शेतकरी, आदिवासी सहकार, स्त्रीवादी,
लघुनियतकालिकांची चळवळ

२) नवसाहित्यप्रवाह प्रवृत्ती :

श्रेयांक-१
तासिका-१५

२.१ नवसाहित्य संकल्पना, स्वरूप विशेष

२.२ नवकथा, नवकादंबरी

२.३ नवनाट्य, नवकविता इ.

३) साठोत्तरी वाङ्मय प्रवाह आणि साहित्य

श्रेयांक-१
तासिका-१५

३.१ दलित साहित्य – कथा, कविता, कादंबरी, नाटक, आत्मकथन इ.

३.२ ग्रामीण साहित्य – कथा, कविता, कादंबरी, नाटक, आत्मकथन इ.

३.३ आदिवासी साहित्य – कथा, कविता, कादंबरी, नाटक, आत्मकथन इ.

३.४ स्त्रीवादी साहित्य – कथा, कविता, कादंबरी, नाटक, आत्मकथन इ.

३.५ महानगरीय साहित्य – कथा, कविता, कादंबरी, नाटक, आत्मकथन इ.

३.६ बालसाहित्य – कथा, कविता, कादंबरी, नाटक, आत्मकथन इ.

३.७ विज्ञानसाहित्य – कथा, कविता, कादंबरी, नाटक, आत्मकथन इ.

४) नवदोत्तर साहित्य :

श्रेयांक-१
तासिका-१५

४.१ नवदोत्तर साहित्य : संकल्पना स्वरूप विशेष

४.२ नवदोत्तर कथा, कविता, कादंबरी, नाटक, चरित्र – आत्मचरित्र, ललितगद्य.

संदर्भग्रंथ :-

१) चरित्र – आत्मचरित्र – अ. म. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, आवृत्ती चौथी.

२) मराठी ग्रामीण कादंबरी – रवींद्र ठाकूर, मेहता प्रकाशन पुणे आवृत्ती पहिली

३) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – खंड सातवा, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे आवृत्ती पहिली

मराठी नाटक – नाटककार काळ आणि कर्तृत्व – वि. भा. देशपांडे दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, आवृत्ती, पहिली.

५) मराठी कथा उद्गम आणि विकास - इंदु मती शेवडे- सोमैया प्रकाशन, मुंबई.

६) दलित साहित्य वेदना व विद्रोह – भालचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन.

७) विमुक्तारंग – रमेश जाधव – गोरवाणी प्रकाशन, औरंगाबाद, आवृत्ती पहिली.

८) प्रदक्षिणा खंड - २, कॉन्टिनेन्टल पुणे, आवृत्ती पहिली.

९) दलितांची आत्मकथने : संकल्पना व स्वरूप – वासुदेव मुलादे स्वरूप प्रकाशन.

१०) दलित साहित्याचा इतिहास – म. सु. पगारे, प्रशांत खरात, सुगावा प्रकाशन, पुणे.

११) दलित कथा : उगम आणि विकास – प्रकाश, प्रशांत खरात, सुगावा प्रकाशन, पुणे.

१२) साठोत्तरी मराठी समीक्षा केशव सद्दे, गोमंतक मराठी अकादमी गोवा, आवृत्ती पहिली.

- १३) मराठी लेखिका चिंता आणि चिंतन- भालचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
- १४) मराठी ग्रामीण कवितेचा इतिहास - कैलास सार्वेकर, मेहता प्रकाशन, पुणे.
- १५) मधु मंगेश कर्णिक- व्यक्तिमत्त्व आणि वाङ्मयीन कर्तृत्व - डॉ. महेश खरात.
- १६) दलित स्वकथने : साहित्यरूप - आरती कुसरे, विजय प्रकाशन, नागपूर, आवृत्ती पहिली.
- १७) अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी- डॉ. सदा कऱ्हाडे
- १८) मराठी ग्रामीण कथा : स्वरूप व विकास - वासुदेव मुलाटे
- १९) दलित कादंबरी स्वरूप व समीक्षा - डॉ. नंदा मेश्राम
- २०) आंबेडकरी चळवळ - य. दि. फडके
- २१) दलित कविता - डॉ. म.सु. पाटील
- २२) दलित कथा - डॉ. म. सु. पाटील
- २३) गोर कविता - रमेश जाधव
- २४) १९८० नंतरची स्त्रीवादी कविता - डॉ. सदाशिव सरकटे, चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र दुसरे

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

अनिवार्य अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका -३ री : MAR-२०३ - भाषिक कौशल्ये, प्रसार माध्यमे व सर्जनशील लेखन

उद्दिष्टे

१. भाषेचा व्यवहार समजून घेणे.
२. भाषिक कौशल्यांचा अभ्यास करून स्वभाषा समृद्ध करणे.
३. व्यवहारातील भाषेच्या विविध उपयोगांचा अभ्यास करणे.
४. प्रसारमाध्यमासाठी भाषेची निकड व सिध्दता अभ्यासणे.
५. सर्जनशील लेखनाच्या निमित्ताने भाषेचे उपयोजन अभ्यासणे .
६. दृक श्राव्य माध्यमांसाठी संहिता लेखन करता येणे
७. सर्जनशील लेखन अभ्यासून तसे लेखन करता येणे

अभ्यासक्रम

१. दृकश्राव्य माध्यमांसाठी लेखन

- १.१ नभोवाणी : स्वरूप आणि कार्य
- १.२ नभोवणीवरील भाषण, मुलाखती व बातमीपत्रे
- १.३ रुपक, श्रुतिका आणि नभोनाटय
- १.४ दूरचित्रवाणी: स्वरूप, कार्य व विस्तार
- १.५ दूरचित्रवाणीवरील कार्यक्रम
- १.६ इंटरनेट: संकल्पना, स्वरूप आणि उपयोजन
- १.७ मुलाखत, बातमी आणि संहिता लेखन.

श्रेयांक - २
तासिका - ३०

२. उपयोजित लेखन

- २.१ मुद्रितशोधन
- २.२ जाहिरात लेखन , जिंगल लेखन
- २.३ चित्रपट - मालिकासाठी पटकथा / संवाद लेखन.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

३. सर्जनशील लेखन

- ३.१ सर्जनशील लेखन : स्वरूप व समस्या
- ३.२ पत्रलेखन, दैनंदिनी लेखन, आत्मपर लेखन, व्यक्तिचित्र, कथा, कविता, पुस्तक परीक्षण

श्रेयांक - १
तासिका - ५

संदर्भ ग्रंथ:

- १. व्यावहारिक मराठी - डॉ. ल. रा. नसिराबादकर, कोल्हापूर
- २. संवादशास्त्र - श्रीपाद जोशी विजय, नागपूर
- ३. सृजनात्मक लेखन - डॉ. आनंद पाटील, पद्मगंधा, पुणे.
- ४. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद
- ५. सृजनशोध आणि लिहिता लेखक - विलास सारंग, मौज, मुंबई
- ६. सृजनशीलता - म. बा. कुंडले, नूतन, पुणे.
- ७. ललित साहित्यातील आकृतिबंधाची जडणघडण - मधु कुलकर्णी, शुभदा सारस्वत, पुणे.
- ८. जाहिरातीचं जग - यशोदा भागवत, मौज, मुंबई.
- ९. साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया - डॉ. आनंद यादव, मेहता, पुणे.
- १०. भाषाविवेक - म. वि. राजाध्यक्ष, श्रीविद्या, पुणे.
- ११. व्यावहारिक मराठी (विशेषांक) - नवभारत, १९८१
- १२. ललितलेखन व शैली - हॉ. वा. के. लेले, साहित्यप्रकार केंद्र, नागपूर.

१३. भाषानैपुण्ये - डॉ. अशोक केळकर, मराठी विश्वकोश खंड १२ वा पृष्ठ ४९१
१४. संवाद - अरुण शेवते, मुळा एज्युकेशन सोसायटी. सोनई
१५. रुजुवात - अशोक केळकर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१६. व्यावहारिक मराठी - संपादक डॉ. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन, पुणे.
१७. न्यायालयीन व्यवहार आणि मराठी भाषा - यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान व ग्रंथाली, मुंबई.
१८. माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्ये - केशव तुपे
१९. मराठी भाषिक कौशल्य विकास - संपा. डॉ. पृथ्वीराज तौर.
२०. भाषा : स्वरूप, सामर्थ्य आणि सौंदर्य - डॉ. वा. के. लेले, राजहंस, पुणे.
२१. संवादशास्त्र - श्रीपाद जोशी, विजय नागपूर.
२२. उपयोजित मराठी - संपा. डॉ. केतकी मोडक, संतोष शेणई, पद्मागंधा प्रकाशन, पुणे.
२३. उपयोजित मराठी - डॉ. प्रकाश मेदककर, विद्या बुक्स, औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र दुसरे

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

अनिवार्य अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका -४ थी : MAR-२०४ - उपयोजित व व्यावसायिक उपक्रम
उद्दिष्टे -

- मराठी भाषिक उपग्रमांचा अवलंब करणे
- लोकसंचित/ पारंपारिक संचिताचे दृकश्राव्य संकलन करणे
- व्यावसायिकदृष्टिने मराठी संहिता लेखन करणे.
- विविध उत्सव, घडामोडींचे सांस्कृतिक व भाषिकदृष्ट्या संकलन करून जतन करणे.
- आधुनिक तंत्रज्ञानाचा उपक्रमात अवलंब करणे.
- विविध कलांचा ग्रंथाचा आस्वाद घेऊन परीक्षण करणे
- प्रमाण मराठी लेखन नियमांचा अभ्यास करणे.
- विद्यार्थ्यांमध्ये संवाद कौशल्याचा विकास करणे.
- मुद्रित शोधनाचा अवलंब करून लेखनाचे प्रमाणिकरण करणे.

श्रेयांक-२

तासिका-३०

अभ्यासक्रम -

- पुस्तक परीक्षण
- नाट्यपरीक्षण
- चित्रपट परीक्षण
- मालिकांचे परीक्षण
- कलावंतांशी दृक्श्राव्य संवाद
- मुद्रित शोधन
- अनुवाद
- ब्रिदवाक्य / घोषवाक्य लेखन

श्रेयांक-२
तासिका-३०

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र दुसरे

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका ४ थी : MAR- २०५. १ एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) : संत तुकाराम उद्दिष्टे

- १) संत तुकारामांचा जीवनपरिचय करून देणे.
- २) संत तुकारामांच्या अभंग रचनेतील सामर्थ्य स्पष्ट करणे
- ३) संत तुकारामांच्या साहित्यातील सौंदर्यस्थळांचा शोध घेणे.
- ४) भागवत धर्मातील संत तुकारामांचे योगदान व त्यांचे स्थान याचा परामर्श घेणे.
- ५) महाराष्ट्राच्या सांस्कृतिक इतिहासात संत तुकारामांच्या कार्याचे महत्त्व विशद करून सांगणे
- ६) संत तुकारामांच्या साहित्याच्या माध्यमातून त्यांचे व्यक्तिमत्त्व उलगडून दाखवणे.

अभ्यासक्रम -

१. संत तुकारामांच्या अभंगातील तत्त्वज्ञान
२. संत तुकारामांच्या अभंगातील भक्तिमार्ग
३. संत तुकारामांच्या अभंगातील व्यक्त झालेले जीवनविषयक दृष्टीकोण
४. संत तुकारामांच्या अभंगातील सामाजिक विचार
५. संत तुकारामांच्या अभंगातील मानवतावाद
६. संत तुकारामांच्या अभंगातील लोक शिक्षकांची भूमिका
७. संत तुकारामांच्या अभंगातील वैज्ञानिक दृष्टिकोन
८. तुकारामांच्या अभंगातील वाङ्मयीन गुणवैशिष्ट्ये
९. भाषिक विशेष, शैली विशेष, अभंग रचनेची वैशिष्ट्ये
१०. संत तुकारामांच्या अभंगातील प्रतिमासृष्टी व काव्य सृष्टी

श्रेयांक-४

तासिका - ६०

संदर्भग्रंथ :-

१. सकल संत गाथा : (शासकीय प्रत)
२. श्री. तुकाराम बाबांच्या अभंगाची गाथा : संपा : पु. म. लाड (महाराष्ट्र शासन, मुंबई)
३. तुकारामदर्शन : गं. बा. सरदार
४. तुकारामचरित्र : ल. रा. पांगारकर
५. समग्र तुकाराम दर्शन : डॉ. किशोर सानप, डॉ. मनोज तायडे
६. संत तुकाराम : कृ. अ. केळुस्कर
७. साक्षात्कारी संत तुकाराम : शं. दा. पेंडसे
८. विद्रोही तुकाराम : आ. ह. साळुंखे
९. संत तुकाराम : वा. सी. बेंद्रे
१०. तुकाराम दर्शन : डॉ. सदानंद मोरे
११. तुकाराम : भालचंद्र नेमाडे
१२. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड - २ रा) : सं. ग. मालशे
१३. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : ल. रा. नसिराबादकर
१४. महाराष्ट्र भूषण सहा संत साहित्यिक : शिवशंकर उपासे, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
१५. पुन्हा तुकाराम - दिलीप पुरुषोत्तम चित्रे
१६. तुका म्हणे (भाग १ व २) - डॉ. दिलीप धोंडगे
१७. तुकाराम - अंतर्बाह्य संघर्षाची अनुभवरूपे - म. सु. पाटील

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र दुसरे

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका ४ थी : MAR-२०५.२ एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक) : महात्मा फुले

उद्दिष्टे-

१. महात्मा फुले यांचा परिचय करून देणे
२. महात्मा फुले यांच्या चिंतनाचे व लेखनाचे कार्य स्पष्ट करणे
३. महाराष्ट्राच्या सामाजिक जडणघडणीत यांच्या साहित्याचे योगदान स्पष्ट करणे.
४. महात्मा फुले यांच्या लेखनशैलीचा आढावा घेणे.
५. वाङ्मयाच्या क्षेत्रात त्यांचे स्थान व त्यांच्या साहित्याचे योगदान विशद करणे

अभ्यासक्रम

१. नाटक 'तृतीय रत्न'

- १.१ 'तृतीय रत्न' नाटकाचे आशय सूत्र.
- १.२ 'तृतीय रत्न' नाटकातील पात्रे.
- १.३ 'तृतीय रत्न' नाटकाची भाषाशैली.
- १.४ 'तृतीय रत्न' नाटकाचे स्वरूप- विशेष.
- १.५ 'तृतीय रत्न' नाटकाचे निराळेपण.

श्रेयांक-१

तासिका -१५

महात्मा फुले यांचे वैचारिक लेखन

- २.१ 'गुलामगिरी' मधील संवाद
- २.२ 'गुलामगिरी'चे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये
- २.३ 'गुलामगिरी'चे वेगळेपण

- २.४ 'शेतकऱ्याचा आसूड' मधील भाषण.
 २.५ 'शेतकऱ्याचा आसूड' मधील भाषाशैली.
 २.६ 'शेतकऱ्याचा आसूड' चे वाङ्मयीन गुणविशेष

श्रेयांक- १
 तासिका- १५

२. 'सार्वजनिक सत्यधर्म'

१. 'सार्वजनिक सत्यधर्म' मधील विषयाचे स्वरूप.
 २. 'सार्वजनिक सत्यधर्म' मधील संवाद.
 ३. 'सार्वजनिक सत्यधर्म' मधील भाषाशैली.
 ४. 'सार्वजनिक सत्यधर्म' मधील विषयाचे नावीन्य.

श्रेयांक-१
 तासिका-१५

३. स्फुटलेखन

- १) सत्सार - अंक एक व दोन.
 २) इशारा.
 ३) पुणे सत्यशोधक समाजाचा रिपोर्ट
 ४) हंटर शिक्षण आयोगापुढे सादर केलेले निवेदन(१९ ऑक्टोबर १८८२)
 ५) सत्यशोधक समाजोक्त मंगलाष्टकासह
 ६) सत्यशोधक समाजाची तिसऱ्या वार्षिक समारंभाची हाकिमत

श्रेयांक- १
 तासिका-१५

संदर्भग्रंथः -

- १) महात्मा ज्योतीराव फुले : धनंजय कीर
 २) महात्मा फुले - समग्र वाङ्मय : संपा. डॉ. य.दि. फडके, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ
 ३) महात्मा फुले - समग्र वाङ्मय: (चरित्र)धनंजय कीर, स. ग. मालशे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ
 ४) महात्मा फुले - व्यक्ती आणि विचार : गं. बा. सरदार
 ५) महात्मा फुले - समग्र वाङ्मय : संपा. डॉ. हरी नरके, महात्मा फुले प्रकाशन समिती, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
 ६) महात्मा ज्योतीराव फुले (चरित्र) : डॉ. भा.ल. भोळे

- ७) महात्मा ज्योतीराव फुले - वारसा व वसा : डॉ. भा.ल. भोळे
- ८) महात्मा फुले यांचा शोध व बोध : रा.ना. चव्हाण
- ९) महात्मा फुले : संपा. डॉ. प्रतिभा अहिरे , साद प्रकाशन
- १०) महात्मा फुलेकृत तृतीय रत्न : संपा. डॉ. मदन कुलकर्णी , विजय प्रकाशन , नागपूर
- ११) महात्मा ज्योतीराव फुले शेतकऱ्याचा आसूड संपा : डॉ. नागनाथ कोतापल्ले , मेहता पब्लिशिंग हाऊस
- १२) तृतीय रत्न : संपा. डॉ. नीला पांढरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- १३) महात्मा ज्योतीराव फुले लिखित सार्वजनिक सत्य धर्म : संपा. डॉ. वासुदेव मुलाटे स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- १४) तृतीय रत्न : संपा. दत्ता भगत, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
- १५) महात्मा ज्योतीराव फुले : विचार आणि वाङ्मय: संपा. डॉ. श्रीराम गुंदेकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
- १६) बहुजन संस्कृतीचे जनक महात्मा ज्योतीराव फुले: डॉ. प्रल्हाद लुलेकर, अक्षर वाङ्मय प्रकाशन ,पुणे.
- १७) महात्मा ज्योतीराव फुले - शेतकऱ्याचा आसूड : संपादन व प्रस्तावना -डॉ. नागनाथ कोतापल्ले

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष

सत्र दुसरे

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका ४ थी : MAR- २०५.३ लोकवाङ्मय : प्रकार व स्वरूप - विशेष
उद्दिष्टे -

- १) लोकसाहित्य परंपरेचा व संप्रदायांचा अभ्यास करणे
- २) लोकसाहित्याची उत्पत्ती, प्रयोजन, स्वरूप व व्याप्तीचे अध्ययन करणे.
- ३) लोकसाहित्यातील लोकजीवन दर्शनाचा परामर्श घेणे.
- ४) लोककथा व लोकगीते यांचा स्वरूपविशेषात्मक अभ्यास करणे.
- ५) लोकवाङ्मयातून प्रकटणाऱ्या भाषिक विशेषांचे अध्ययन करणे.
- ६) लोकरंगभूमीची संकल्पना पंरपरा व स्वरूप विशेष समजून घेणे

१) लोकगीते

१.१ स्त्री - गीते

१.२ पुरुषांची गीते

१.३ बडबड गीते

१.४ लोककथा गीते

१.५ विधी गीते

१.६ आदिवासीची गीते

श्रेयांक - १

तासिका - १५

२) लोककथा

२.१ दंतकथा

२.२ दैवतकथा

२.३ अद्भुतकथा

२.४ प्राणी कथा

२.५ चातुर्यकथा

२.६ हास्यकथा

२.७ वीरकथा इ. लोकथांचे स्वरूप / विशेष

श्रेयांक-१

तासिका-१५

३) शाब्द आविष्कार

३.१ उखाणे

३.२ म्हणी

३.३ वाक्संप्रदाय

श्रेयांक-१

तासिका-१५

४) लोकरंगभूमी

४.१ लोकरंगभूमी: संकल्पना, परंपरा व स्वरूप-विशेष

४.२ गोंधळ

४.३ वाघ्या-मुरळी

४.४ वासुदेव पांगुळ

४.५ भराडी

४.६ पोतराज

४.७ कुंभाराचे डहाक

- ४.८ धनगराचे सुंबरान
- ४.९ कीर्तन, लळित, भारुड
- ४.१० आदिवासींची लोकनाट्ये : दंडार
- ४.११ तमाशा – गण – गौळण, बतावणी, वगनाट्य

श्रेयांक – १
तासिका – १५

संदर्भ ग्रंथ:

- १. लोकरंगभूमी – डॉ. प्रभाकर मांडे
- २. मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक – डॉ. रा. चि. ढेरे
- ३. लोकसाहित्य कला विचार - गं. ना. मोरजे
- ४. ओवी ते लावणी – डॉ. श्री. रं. कुलकर्णी
- ५. मराठी तमाशा – नागदेव व्हटकर
- ६. लोकरंजनाची पारंपारिक माध्यमे – डॉ. शरद व्यवहारे
- ७. रंगबाजी – डॉ. रुस्तुम अचलखांब
- ८. तमाशा रंगभूमी – डॉ. रुस्तुम अचलखांब
- ९. मराठी लोकनाट्य : तमाशा आणि कला साहित्य : नामदेव व्हटकर
- १०. पारंपारिक मराठी तमाशा आणि आधुनिक वगनाट्य : डॉ. विश्वनाथ शिंदे
- ११. मराठीतील स्त्रीधन – सरोजिनी बाबर
- १२. मराठवाड्यातील दलितांचे लोकसाहित्य – परशुराम गिमेकर
- १३. लोकपरंपरा - लोकघाटी : संपादक परशुराम गिमेकर
- १४. लोकधर्मी नाट्याची जडणघडण – डॉ. शरद व्यवहारे
- १५. भेदिक ऐकीव रंग आणि आविष्कार : डॉ. महादेव देशमुख

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद,
एम.ए. (मराठी) प्रथम वर्ष
सत्र दुसरे

(जून २०२३ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिका - MAR- RM1 – Research Methodology (संशोधन पद्धती)

उद्दिष्टे:

१. संशोधनाचे संकल्पना समजून घेणे.
२. संशोधनाचे विविध प्रकार अभ्यासणे.
३. संशोधनाचे शास्त्र समजून घेणे.
४. संशोधनाच्या विविध पद्धती अभ्यासणे.
५. शोधनिबंधाचे विषय कसे असतात आणि त्याचे लेखन कसे करायचे हे अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम

१. संशोधकाचे गुणविशेष आणि जबाबदारी

भाषा आणि साहित्याचा व्यासंग, संशोधन आणि चिकित्सक दृष्टी, संदर्भ साधने हाताळण्याची कौशल्ये, संशोधन परिभाषा ज्ञानसंशोधनाची शिस्त, संदर्भ लेखनपद्धतीचे ज्ञान शोधनिबंध आणि प्रबंध लेखनपद्धतीचे ज्ञान, वाचन, परीश्रम, चिकाटी, तटस्थता, निष्पक्षदृष्टी, ज्ञान क्षेत्रात भर घालण्याची भूमिका आणि ध्येय.

श्रेयांक - १

तासिका-१५

२. संशोधन तंत्र साधने आणि संदर्भ

तंत्रे पाहणी, मुलाखती, प्रश्नावली, संख्याशास्त्रीय आढावे, ग्रंथालयीन साधने, संदर्भ साधने, नियतकालिके, वृत्तपत्रे, कोश, दुर्मिळ साधनांचा वापर, संदर्भसेवा, आधुनिक तंत्रज्ञान, संगणक आणि इंटरनेट शोधनिबंधांचे विषय आणि लेखनपद्धती शोधनिबंध लेखनाची पूर्वतयारी, शोधनिबंधाचे उद्दिष्ट, प्रबंध / अहवाल लेखन विषयाची प्रस्तुतता, लेखनाचे टप्पे (आदि-मध्य-अंत), मांडणी, परिभाषा आणि शैली, विधाने आणि स्पष्टीकरणे. अवतरणे, निष्कर्ष, संदर्भ सूची, वर्णानुक्रम पद्धती, परिशिष्टे, कोष्टके, आकृत्या इत्यादी.

श्रेयांक - १

तासिका-१५

संदर्भग्रंथ

१. अध्ययन संस्था धुळे

२. अवलगावकर, अविनाश मराठी साहित्य संशोधन : (२००६) (.संपा), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

३. आगलावे, प्रदीप तंत्रसंशोधन पद्धतिशास्त्र व : (२०००), विद्या प्रकाशन, नागपूर.

४. आठवले, सदाशिव इतिहासाचे तत्त्वज्ञान : (१९६७), प्राज्ञ पाठशाळा मंडळ, वाई.

५. कन्हाडे, बी.एम.शास्त्रीय संशोधन पद्धती : (२००७) ., पिंपळापुरे अँड कंपनी नागपूर

६. कन्हाडे, सदा सिद्धांत आणि पद्धती : संशोधन : (१९७७), लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.

७. कार, इतिहास म्हणजे काय (लेले .गो .अनुवाद वि) .एच .?, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

८. कुंभार, राजेंद्र ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन : (२०१५), युनिव्हर्सल प्रकाशन, पुणे.

९. कुलकर्णी, वसाठी प्रबंधसूची (२००१) .वि ., साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर,

१०. कुलकर्णी, श्रीप्राचीन मराठी हस्तलिखिते संशोधन आणि संपादन (१९९२) .र ., कावाणी .स .

११. केळकर अशोक, वैखरीभाषा आणि भाषा व्यवहार, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.

१२. कोठेकर, शांता तंत्र आणि तत्त्वज्ञान - इतिहास : (२००५), श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.

१३. खरे, गंधकाचा मित्रसंशोधन : (१९६०) .ह ., भारत इतिहास संशोधन मंडळ, पुणे.

१४. खैरनार, दिलीप, राऊत किशोर सामाजिक संशोधन पद्धती : (२००६), औरंगाबाद,

१५. चुनेकर सुस्वरूप आणि पद्धती : सशोधन : (१९८३)(.संपा) धर्मदिलीप / पठारे रंगनाथ /रा.,
शिक्षण प्रसारक संस्था, संगमनेर
१६. जोशी, वसंत, (१९८९त्य संशोधनभाषा व साहि (, खंड१, २, ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
१७. तुळपुळे शंभाचीन मराठी कोरीव लेख (१९६३) (.संपा).गो., पुणे विद्यापीठ, पुणे.
१८. देव, प्रभाकर इतिहासशास्त्र संशोधन (२००७), लेखन परंपरा व अध्यापन, ब्रेनटॉनिक प्रकाशन,
नशिक
१९. देशकर, दत्ता तीची मूलतत्त्वेसंशोधन पद्धत:(२००६), अजय प्रकाशन, औरंगाबाद.
२०. पठाण यु.म., महानुभाव साहित्य शोध आणि समीक्षा :, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
२१. पाटील, गंगाधर समीक्षामीमांसा : (२०११), मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
२२. भांडारकर, पुसामाजिक संशोधन पद्धती (१९८७) .ल ., महाराष्ट्र ग्रंथ निर्मिती मंडळ नागपूर.
२३. मालशे, मिलिंद प्रयोग कलांसाठी संशोधनपद्धती लोकवाड्मय गृह(२०११) प्रकाशन, मुंबई.
२४. मालशे, सशोधनिबंध ल (२००६) .गं.लेखनपद्धती लोकवाड्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.
२५. मालशे, सशोधनिबंध लेखनपद्धती लोकवाड्मय गृह प्रकाशन(२००६) .गं., मुंबई.